

Visie op het

Bibliothek
werk

**in de gemeente Altena
2025 - 2030**

**Gemeente
Altena**

Visie op het bibliotheekwerk Altena

Inhoudsopgave	pagina
1. Voorwoord	3
2. Inleiding	4
3. Wettelijk kader	6
4. Visie Altena	7
5. Huisvesting en bemensing	10
6. Inhoud - Wettelijke taken	11
7. Financieel kader	14
8. Rol gemeente en bibliotheek	18
 Bijlagen	
1. Normenkader bibliotheekwerk	19
2. Kaart locaties Bibliotheek CultuurPuntAltena	20
3. Activiteiten Bibliotheek CultuurPuntAltena	21
4. Kaart locaties de Bibliotheek op school	25

Hoofdstuk 1. Voorwoord

Beste lezer,

Ieder kind in Altena heeft toegang tot een boek en alle inwoners kunnen zich een leven lang ontwikkelen op het gebied van taal en digitale wijsheid. Dat zijn voor mij de hoofddoelen van het bibliotheekwerk in onze gemeente. Dit willen we bereiken met deze beleidsvisie.

Vanuit mijn werkervaring in het onderwijs weet ik hoe belangrijk lezen is. Lezen geeft je kennis, vergroot je woordenschat en met een boek kun je ontspannen en wegdromen in een spannend verhaal. Ik ben opgegroeid met boeken en met lezen. Maar in deze tijd is dat geen vanzelfsprekendheid meer. Kinderen zijn meer online gericht, evenals het onderwijs zelf. Daarnaast hebben we in Altena een grote groep inwoners die laaggeletterd is. Zij hebben grote moeite met lezen, schrijven en digitale vaardigheden. De gemeente Altena wil inclusief zijn. Iedereen moet kunnen meedoen aan de samenleving op zijn eigen manier, in eigen tempo. Daar helpt de bibliotheek ons bij.

De bibliotheek leent al lang niet meer alleen boeken uit maar is ook een belangrijke uitvoerder van gemeentelijk sociaal-maatschappelijk beleid, een ontmoetingsplek en een leer- en ontwikkelplek. Dat in samenwerking met de gemeente, het onderwijs en vrijwilligerswerk. Na de fusie van de drie gemeenten en het samengaan met CultuurPunt Woudrichem is het echt een organisatie voor de hele gemeente en alle inwoners geworden.

We vinden een partner in Rijk en provincie die extra geld beschikbaar stellen voor de bibliotheek. Daarmee kunnen we ons netwerk van vestigingen nog versterken met uitbreiding in Aalburg en Werkendam. Als gemeente hebben we samen met de bibliotheek drie grote opgaven vanuit het Rijk:

- Geletterde samenleving – Bevorderen geletterdheid en leesplezier
- Participatie in de (informatie)samenleving – Digitale inclusie, democratie en burgerschap.
- Leven lang ontwikkelen – vaardigheden en blijvende inzetbaarheid

Denk daarbij aan de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) en DigiTaalhuizen in de bibliotheek. Het gaat over ontmoeting en over toegang tot kunst en cultuur. Ook gaat het om het opdoen van basisvaardigheden (zoals lezen, rekenen, digitale vaardigheden) én om het ontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan blijvende inzetbaarheid. Wij delen de wens om het bereik van de bibliotheek onder onze inwoners te vergroten, op een laagdrempelige en toegankelijke manier, voor mensen die willen leren en anderen willen ontmoeten.

Wendy van Ooijen-van Breugel, wethouder

Hoofdstuk 2. Inleiding

Bibliotheek CultuurPuntAltena (BCPA) is de lokale uitvoerder van het bibliotheekwerk. De organisatie is in 2012 ontstaan uit de fusie van vier bibliotheekorganisaties: Stichting Bibliotheken Altena, de Stichting Openbare Bibliotheek Aalburg, de Stichting Openbare Bibliotheek De Buitenburg en de Stichting Openbare Bibliotheek Werkendam. In 2014 is de ook de fusie met het CultuurPunt Woudrichem gerealiseerd.

BCPA speelt een belangrijke rol in het realiseren van maatschappelijke doelen op het gebied van onder andere leesbevordering, digitaal burgerschap, persoonlijke en culturele ontwikkeling van onze inwoners. De gemeente werkt op een constructieve manier samen met BCPA en is over de hele linie tevreden over het functioneren van BCPA. Bij de certificering van de CBTC (Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal) in 2021 ontving BCPA een gemiddeld eindcijfer van 9,2, een van de hoogste van heel Brabant.

De raad van Altena heeft het college verzocht een toekomstvisie op het bibliotheekwerk op te stellen. Het amendement van 8 november 2022 luidt als volgt: 'een toekomstvisie voor het bibliotheekwerk in Altena te ontwikkelen, waarbij ook een meerjarig financieel perspectief wordt vastgesteld.'

Doel en uitgangspunten

Het doel van de toekomstvisie is een bibliotheekvoorziening voor Altena die:

1. voldoet aan de wettelijke kaders
2. de sociaal-maatschappelijke doelen van de gemeente versterkt en helpt realiseren
3. past binnen het budgettair kader van de gemeente

Participatie

De toekomstvisie is tot stand gekomen in nauw contact met BCPA. Iedere stap in het proces is met de directie van BCPA besproken. Ook is een gezamenlijke bijeenkomst gehouden met medewerkers van BCPA en gemeente Altena. Intern zijn medewerkers van de beleidsvelden die raken aan het werk van de bibliotheek betrokken geweest bij de totstandkoming van deze visie.

Leeswijzer

Na Voorwoord en Inleiding bespreekt hoofdstuk 3 het wettelijk kader waaraan het bibliotheekwerk moet voldoen, zoals dat voorligt in het concept wetsvoorstel van de nieuwe bibliotheekwet (Wsob).

De visie op hoofdlijnen van de gemeente Altena wordt in hoofdstuk 4 geformuleerd.

De onderdelen van de visie, namelijk Huisvesting en bemensing, Inhoud - Wettelijke taken en Financieel kader komen in de hoofdstukken 5, 6 en 7 aan bod.

Tenslotte beschrijft hoofdstuk 8 hoe gemeenten en bibliotheek zich tot elkaar verhouden en welke rol zij naar elkaar innemen.

NB. Voor het opstellen van de toekomstvisie nemen we zoveel mogelijk het landelijke onderzoeksrapport 'De robuuste bibliotheek' van Berenschot uit juni 2023 als basis dat de meest actuele stand van zaken geeft rond het bibliotheekwerk. Uit dit onderzoek zijn passages zonder verdere bronvermelding in de onderstaande tekst overgenomen.

Hoofdstuk 3. Wettelijk kader

Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

De wettelijke kaders van het bibliotheekwerk zijn voor alle partijen (overheid en bibliotheekorganisaties) vastgelegd in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). De Wsob trad op 1 januari 2015 in werking en wordt herzien. Op dit moment (oktober 2024) ligt de concept wettekst voor ter consultatie. Bij het schrijven van deze toekomstvisie gaan we uit van de voorliggende concepttekst.

Aangepaste Wsob

De taken in de huidige Wsob voor gemeenten en provincies zijn nu geformuleerd als bevorderingstaak. Dat kan tot gevolg hebben dat gemeenten in sommige gevallen geen of slechts een beperkte bibliotheekvoorziening hebben. Het ministerie zet de huidige bevorderingstaak daarom vanaf 2026 om in een zorgplicht voor gemeenten en provincies. Het doel van de zorgplicht is het netwerk van bibliotheekvoorzieningen kwantitatief en kwalitatief in stand te houden zodat het kan bijdragen aan lokale maatschappelijke opgaven. De gemeente blijft op bestuurlijk niveau verantwoordelijk voor het lokale bibliotheekwerk, maar via een zorgplicht gaat een ondergrens gelden voor de manier waarop de verantwoordelijkheid wordt ingevuld. Bij de invoering van de wetswijziging ontvangen alle gemeenten samen jaarlijks € 58,7 miljoen extra budget van het Rijk om deze zorgplicht tot stand te brengen. Voor Altena betekent dit een jaarlijkse bijdrage van €171.917. Dit wordt in 2025 en 2026 als geoormerkt bedrag aan de gemeente ter beschikking gesteld. Vanaf 2027 is dit bedrag onderdeel van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds.

In de Wsob staat dat de gemeente verantwoordelijk is voor het lokale bibliotheekwerk. De lokale verantwoordelijkheid heeft betrekking op de beschikbaarheid, de omvang en de kwaliteit van de voorziening. In de wet wordt voorts geformuleerd welke vijf functies een openbare bibliotheekorganisatie behoort te vervullen. Deze wettelijke taken zijn breed geformuleerd en geven vooral een basis waaraan een bibliotheekvoorziening minimaal moet voorzien.

Het kabinet streeft naar het toevoegen van een zorgplicht voor gemeenten aan de Wsob. Het ziet ernaar uit dat deze aangepaste wet vanaf 2026 in werking treedt. Vanaf 2025 ontvangen gemeenten al een extra uitkering van het Rijk om deze zorgplicht te implementeren. In het kort komt de aanpassing van de Wsob neer op:

- Een zorgplicht voor gemeenten in plaats van een bevorderingsplicht.
- Iedere gemeente heeft minimaal één volwaardige bibliotheekvestiging met een fysieke collectie.
- De openingstijden van de hoofdvestiging zijn minimaal 15 uur met professionele (betaalde) bezetting.
- Iedere gemeente stelt een meerjarenprogramma op met in ieder geval een invulling van de vijf wettelijke functies en een financiële paragraaf.

Normenkader

Vooruitlopend op de aanpassing van de Wsob heeft de bibliotheeksector – op verzoek van de toenmalige staatssecretaris - een normenkader opgesteld waaraan een volwaardige en goed functionerende bibliotheekvoorziening minimaal zou moeten voldoen. Zie de samenvatting in bijlage 1.

De lat in het normenkader ligt hoger dan het wettelijk kader zodat het geen verplichtende werking heeft voor gemeenten.

Hoofdstuk 4. Visie gemeente Altena

Alle openbare bibliotheken samen zijn met ruim 60 miljoen bezoekers de meest bezochte publieke voorziening in Nederland. Het maakt inwoners iedere dag slimmer, creatiever en vaardiger. Ook het bibliotheekwerk in Altena heeft zich ontwikkeld van een klassieke uitleenbibliotheek naar een maatschappelijke en educatieve bibliotheek. De bibliotheek biedt nu een breed scala aan diensten, vaak in samenwerking met partners uit verschillende sectoren. De bibliotheek zet zich in voor een drietal maatschappelijke opgaven:

1. Geletterde samenleving – Bevorderen geletterdheid en leesplezier.
2. Participatie in de (informatie)samenleving – Digitale inclusie, democratie en burgerschap.
3. Leven lang ontwikkelen – vaardigheden en blijvende inzetbaarheid in de samenleving.

Met de uitvoering van de vijf wettelijke taken geeft de bibliotheek invulling aan deze maatschappelijke opgaven.

Visie gemeente

De gemeentelijke visie op het bibliotheekwerk in Altena volgt de indeling van het normenkader waarbij Aanwezigheid en Bemensing zijn samengevoegd. De visie sluit daarmee aan bij het doel van de toekomstvisie, namelijk een bibliotheekvoorziening voor Altena die:

1. voldoet aan de wettelijke kaders
2. de sociaal-maatschappelijke doelen van de gemeente versterkt en helpt realiseren
3. past binnen het budgettair kader van de gemeente.

Altena voldoet op dit moment aan alle vereisten die in de concept tekst staan van de nieuwe Wsob:

- Een hoofdvestiging in Woudrichem met een collectie en professionele bemensing voor minimaal 15 uur.
- De visie is zo opgesteld dat het voldoet aan de wettelijke eis van een meerjarenplan met in ieder geval een invulling van de vijf wettelijke functies en een financiële paragraaf.

Kort samengevat volgt de visie van de gemeente de landelijke ontwikkelingen. Het bibliotheekwerk in onze gemeente is een belangrijke partner geworden voor de uitvoering van taken op het sociaal en cultureel domein. Daarom wenst de gemeente deze voorziening op het huidige niveau in stand te houden en op een aantal belangrijke punten verder te ontwikkelen. Het gaat dan om bestrijding laaggeletterdheid, leesbevordering, digitaal burgerschap en cultuureducatie. Wij voorzien op deze terreinen grote opgaven die het welzijn en de welvaart van onze inwoners raken. Om deze voorziening voor alle inwoners bereikbaar en toegankelijk te houden blijft het huidige netwerk van locaties intact.

1. Bibliotheeknetwerk (aanwezigheid en bemensing)

Veel voorzieningen zijn al uit de kernen verdwenen. Voor de leefbaarheid in de kernen is een vestiging of afhaalpunt van de bibliotheek belangrijk. Het zorgt ervoor dat iedere inwoner op korte afstand toegang heeft tot een bibliotheekvoorziening. De huidige spreiding van drie vestigingen (hoofdvestiging Woudrichem, Werkendam en Aalburg in ontwikkeling) en twaalf afhaalpunten (inclusief een nog op te zetten afhaalpunt in het Hart van Almkerk) blijft gehandhaafd. Hank, Nieuwendijk en Almkerk (vanaf 2026-2027) kunnen ook beschikken over een aantal uren IDO (Informatiepunt Digitale Overheid) en daar zal een beperkte collectie aanwezig zijn zodat het feitelijk kleine servicepunten zijn. Zie de kaart in bijlage 2. In hoofdstuk 5 wordt dit onderdeel verder uitgewerkt.

2. Doelen en taken

De doelen en taken van de bibliotheek overlappen voor een groot deel met de doelen en taken van de gemeente. Omdat de bibliotheek hiermee een belangrijke en onmisbare maatschappelijke partner is wenst de gemeente minimaal het huidige niveau van dienstverlening te handhaven. Een lager niveau van dienstverlening en activiteiten van de bibliotheek betekent immers dat de gemeente in mindere mate de eigen sociaal-maatschappelijke doelen kan realiseren. Ook de kwaliteit van de dienstverlening is ruim voldoende. Bij de certificering in 2021 werd deze zelfs gewaardeerd op een 9,2. Voor zover wij kunnen overzien levert BCPA deze diensten tegen een alleszins redelijke prijs.

Hetzelfde niveau van dienstverlening betekent echter niet dat BCPA steeds dezelfde activiteiten en projecten uitvoert. De omschrijving van de vijf wettelijke taken in de Wsob is zo ruim dat gemeente en bibliotheek daar voor een groot deel een eigen invulling aan kunnen geven.

Het is de eerste plaats de verantwoordelijkheid van BCPA om ieder jaar een werkplan voor te leggen dat minimaal aan de wettelijke eisen voldoet. De gemeente stemt bij de jaarlijkse subsidieverlening in met het werkplan en checkt bij de verantwoording of BCPA zich inderdaad aan de wettelijke vereisten heeft gehouden. In bijlage 3 staat een overzicht hoe BCPA de wettelijke taken in 2024 invult.

In zijn eigen beleid kent de gemeente een aantal speerpunten waarvoor BCPA een van de belangrijkste of de belangrijkste uitvoerder is. BCPA dient deze taken bij voorrang uit te voeren. Dit betekent dat bij financiële keuzes de hieronder genoemde speerpunten voorrang hebben ten koste van andere activiteiten. De bodem blijft altijd een voldoende uitvoering van de zorgplicht en de vijf wettelijke taken. De keuzes om activiteiten niet of minder uit te voeren maakt BCPA in alle gevallen samen met de gemeente.

De gemeentelijke speerpunten voor het bibliotheekwerk zijn de volgende. In hoofdstuk 6 worden deze speerpunten verder uitgewerkt.

Cultuureducatie

Cultuureducatie is belangrijk voor de ontwikkeling van onze jeugd. Cultuurmenu en Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) van BCPA zijn hierin de voornaamste instrumenten. Nieuwe activiteiten op het gebied van cultuureducatie worden bij voorkeur bij de bibliotheek ondergebracht. Naar verwachting komt begin 2025 de visie cultuur, recreatie en toerisme van Altena tot stand. Er ligt een duidelijke verbinding tussen deze twee visies.

Laaggeletterdheid

Altena kent een relatief hoog aantal laaggeletterden, namelijk 14% ten opzichte van landelijk 12% (<https://geletterdheidinzicht.nl/dashboard>). BCPA levert een groot aandeel in de bestrijding van laaggeletterdheid met het Digi-Taalhuis en trajecten voor onze inwoners.

Digitaal burgerschap

Voor meedoen in de samenleving zijn digitale vaardigheden onmisbaar. Met het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO), cursussen, inloopspreekuren en het Digi-Taalhuis levert BCPA een belangrijke bijdrage aan het digitaal burgerschap van onze inwoners.

Leesbevordering

Leren lezen en schrijven zijn onontbeerlijk in de ontwikkeling van ieder kind. Leesbevordering op jonge leeftijd is een belangrijk middel tegen laaggeletterdheid. BCPA ondersteunt dit vanaf de vroegste jeugd met Boekstart en de Bibliotheek op school (dBos).

3. Financieel kader

Het meerjarig financieel perspectief in deze visie bestaat uit de volgende onderdelen:

a. Handhaven huidig niveau financiering

Vanwege het belang van het bibliotheekwerk voor realisatie van gemeentelijke doelen handhaaft Altena het huidige budget voor het bibliotheekwerk. Dit kan aangevuld worden met incidentele middelen voor bijvoorbeeld projecten of middelen vanuit andere partners (bijvoorbeeld het IDO en de decentrale uitkering vanuit het Rijk).

b. Indexering van de basissubsidie

De gemeente past jaarlijks een door het college vast te stellen indexering toe, conform de afspraken die bij de Kadernota 2025 met de gemeenteraad zijn gemaakt.

c. Scherpere spelregels voor financiering

Naast de basissubsidie bestaan tussen gemeente en BCPA verschillende financieringsstromen (projecten, cofinancieringsafspraken, uitkeringen Rijk). Wij stellen daarvoor een aantal spelregels vast.

Voor verdere uitwerking zie Hoofdstuk 7. Financieel kader.

Looptijd

De visie gaat 2025 in en loopt gedurende vijf jaar tot 2030. Gekozen is voor een looptijd van vijf jaar omdat gemeente en BCPA zo de tijd hebben om gezamenlijk te werken aan een robuust en doelmatig bibliotheekwerk voor Altena, met een financieel en inhoudelijk kader dat over een langere periode houvast biedt.

Hoofdstuk 5. Huisvesting en bemensing

Huisvesting

Altena kent een fijnmazig netwerk van bibliotheekvoorzieningen. Er zijn elf servicepunten waar boeken gebracht en gehaald kunnen worden, meestal in een school of MFA. Daarnaast zijn er vanaf 2025 drie volwaardige vestigingen met een volledig bibliotheekaanbod. De hoofdvestiging van BCPA staat in Woudrichem. Hier zijn ook staf en management gehuisvest. De twee andere vestigingen - in Werkendam en Aalburg – worden bij het schrijven van deze visie opgewaardeerd tot volwaardige vestiging, vooruitlopend op de aanpassing van de Wsob. Het Rijk heeft voor deze investering middelen beschikbaar gesteld via een specifieke uitkering (spuk) voor 2024 en 2025.

In het Hart van Almkerk wordt een twaalfde servicepunt voorzien zodat er een nagenoeg volledig dekkend netwerk van bibliotheekvoorzieningen over het grondgebied van onze gemeente is. Op de kaart in bijlage 2 is te zien dat iedere inwoner een bibliotheekvoorziening binnen handbereik heeft.

Er zijn al veel voorzieningen verdwenen uit de kernen. Voor de leefbaarheid van onze kernen vinden wij het belangrijk dat onze inwoners in ieder geval een bibliotheekvoorziening dicht in de buurt hebben. Voor iedere inwoner is zo een boek en overige dienstverlening binnen handbereik. Behoud van het netwerk zoals weergegeven op de kaart in bijlage 2 is zodoende een speerpunt voor de gemeente, met vestigingen in Werkendam, Aalburg en Woudrichem. In de vestigingen is een vaste collectie aanwezig. BCPA biedt in de vestigingen activiteiten en diensten aan voor de vijf wettelijke taken.

Bemensing

Zoals het er nu uit ziet zal de nieuwe Wsob voorschrijven dat in iedere gemeente minimaal 15 uur professionele bemensing op de hoofdvestiging moet zijn. Met professioneel bedoelt de wetgever een bemensing door betaalde krachten.

Voor Altena, met zijn grote oppervlak en relatief hoog percentage laaggeletterdheid, zou dit wettelijk minimum betekenen dat een volwaardige bibliotheekvestiging voor veel inwoners op grote afstand staat. Dit achten wij onwenselijk en kiezen voor een spreiding over de gemeente van drie volwaardige vestigingen met ruime openingstijden. De hoofdvestiging Woudrichem dient op zes dagen delen van de dag open te zijn waaronder minimaal een avond in de week. In de praktijk zal dit een professionele bemensing van 40 tot 60 uur per week betekenen. De vestigingen in Werkendam en Aalburg dienen minimaal op vier dagen delen van de dag open te zijn. In de praktijk is dit 15-30 uur professionele bemensing per week.

Hoofdstuk 6. Inhoud - Wettelijke taken

Per wettelijke taak volgt hieronder een korte beschrijving wat BCPA op dit moment aan activiteiten uitvoert om aan de taak te voldoen. Waar van toepassing volgt bij de wettelijke taak een beschrijving van de speerpunten van de gemeente en mogelijke extra gewenste activiteiten. In Bijlage 3 staat een meer uitputtend overzicht van de vijf wettelijke taken zoals BCPA die in 2024 uitvoert.

a. Ter beschikking stellen van kennis en informatie

Voor de taak Kennis en informatie voert BCPA activiteiten uit gericht op informatie en kennisdeling, zoals voorlichtingsbijeenkomsten of informatieavonden over onderwerpen zoals werk en inkomen, gezondheid, juridisch, maatschappelijke en wetenschappelijke thema's. Met haar collectie als basis, biedt de bibliotheek mogelijkheden tot uitlenen en raadplegen van informatie en bemiddeling (persoonlijk en digitaal) tussen aanbieders en vragers van informatie. Hierbij kunnen overheidsinformatie (van, maar ook over de overheid) en informatiepunten op het gebied van bijvoorbeeld jeugd, opvoeding, zorg en gezondheid worden betrokken.

b. Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie

De bibliotheek stelt met de Bibliotheek op School en in de vestigingen projectcollecties samen (combinaties van leesboeken, informatieve boeken, liedjes, gedichtjes en audiovisuele media rond een specifiek thema), biedt studiemogelijkheid voor scholieren, studenten en autodidacten met bijbehorende voorzieningen, ondersteunt het onderwijs, in de eerste plaats met de mediatheek, maar ook door het coachen van het team/de leerkrachten om aan de slag te gaan met leesbevordering en digitale vaardigheden. De bibliotheek stimuleert ook andere doelgroepen dan scholieren en studenten in het opdoen van informatievaardigheden.

Speerpunt laaggeletterdheid

Altena telt relatief veel laaggeletterden zodat de bestrijding van laaggeletterdheid een speerpunt is van de gemeente. De gemeente heeft daartoe het Taalakkoord getekend met verschillende maatschappelijke organisaties waaronder BCPA en ROC da Vinci College.

Het Digi-taalhuis is een belangrijke voorziening tegen laaggeletterdheid, samen met overig informeel aanbod van BCPA/BCPA. Er is een nauwe samenwerking met ROC da Vinci College en de gemeente. Iedere inwoner met een taaltraject ontvangt een gratis bibliotheekabonnement voor een jaar.

Speerpunt digitale inclusie

Digitale basisvaardigheden zijn onmisbaar voor het maatschappelijk functioneren van onze inwoners. Digitale inclusie is daarmee een speerpunt voor Altena. BCPA ondersteunt inwoners op verschillende manieren bij digitaal burgerschap, onder andere met het Digi-Taalhuis en het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO). Ook kunnen inwoners digitale ondersteuning krijgen bij bezoek aan een van de vestigingen.

c. Bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur

De bibliotheek biedt voor jeugd en jongeren van 0 tot 18 jaar een doorlopende leeslijn en een daarop aansluitende collectie. De collectie voor volwassenen sluit aan op het leesgedrag van de lokale bevolking (gedifferentieerd naar doelgroepen en behoeften), biedt een eenvoudige toegang tot de totale collectie van de Nederlandse openbare bibliotheken. Ook minder frequent gevraagde boeken die deel uitmaken van de literaire canon zijn in de collectie aanwezig. Literaire lezingen en voordrachten behoren tot de standaardactiviteiten op het gebied van leesbevordering.

Speerpunt leesbevordering - de bibliotheek op school

Leesbevordering voor de jeugd is een speerpunt van de gemeente. De Bibliotheek op school (dBos) is daarvoor een van de belangrijkste voorzieningen van BCPA. Het zorgt ervoor dat bijna alle leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs een boek binnen handbereik hebben. Dit bevordert de leesvaardigheid en is een belangrijk middel om laaggeletterdheid te voorkomen. dBos is zo'n belangrijke voorziening dat het Rijk overweegt scholen rechtstreeks te financieren voor het huisvesten van dBos. Hetzelfde geldt voor Boekstart.

Op dit moment hebben 24 van de 29 basisscholen in Altena een dBos-vestiging binnen de muren, zie de kaart in bijlage 4. Hiermee worden ca. 4.000 kinderen bereikt. Ook op Curio Prinsentuin, De Schans VMBO en Willem van Oranje College is een dBos voorhanden voor ca. 1400 leerlingen. Daarmee is de doelstelling van dBos bereikt voor het grootste deel van de jeugd die in Altena naar school gaat. De ontbrekende scholen hebben de afgelopen jaren geen belangstelling getoond zich aan de sluiten.

De keerzijde is dat dBos een relatief dure voorziening is waar een aanzienlijk deel van de basissubsidie aan wordt besteed, ondanks cofinanciering van een bedrag per leerling door de scholen zelf. Er is op dit moment geen ruimte in het budget van BCPA of de gemeentelijke subsidie om nog meer scholen te betrekken bij dBos. Alle scholen hebben gelegenheid gehad zich bij dBos aan te sluiten. Zodoende is er nu geen mogelijkheid nog meer scholen te bedienen en handhaven wij het huidige aantal dBos-vestigingen. dBos blijft echter onverminderd een speerpunt voor de gemeente. Wij zetten in op een tweede ronde voor de uitbreiding van dBos als het Rijk hiervoor extra middelen beschikbaar stelt.

Speerpunt leesbevordering - boekstart

Naast dBos is ook Boekstart een belangrijke voorziening binnen het speerpunt Leesbevordering. Het stimuleert kinderen van jongs af aan een boek te pakken. Samen met dBos vormt Boekstart een doorgaande lijn van leesbevordering voor onze jeugd.

d. Organiseren van ontmoeting en debat

De bibliotheek is een neutrale, objectieve, onpartijdige ontmoetingsplaats, waar alle groepen in de samenleving elkaar kunnen ontmoeten. Zij biedt ruimte als vrijplaats voor lokale initiatieven, voor debat over maatschappelijke thema's, voor voorlichting over complexe onderwerpen en voor discussie over onderwerpen van lokaal, regionaal, landelijk of mondiaal belang.

Ontmoetingsplekken

Ter versterking van de sociale basis is het belangrijk om ontmoetings- en studieplekken te realiseren voor specifieke doelgroepen. Naar de aard van de doelgroep dienen de ontmoetingsplekken afgeschermdes ruimtes te zijn. BCPA zal in elk van de drie vestigingen ontmoetings- en studieplekken realiseren, als onderdeel van de wettelijke taak Ontmoeting en debat.

e. Laten kennis maken met kunst en cultuur.

De bibliotheek presenteert uitingen van Ontmoeting en debat materialen over intellectuele en artistieke activiteiten. Historische of anderszins belangwekkende collecties worden bewaard en beschikbaar gesteld. De bibliotheek sluit aan op de lokale en provinciale culturele tradities. Door samenwerking met andere culturele instellingen geeft de bibliotheek informatie over bijvoorbeeld de achtergronden van museale presentaties en tentoonstellingen, over muziek en toneeluitvoeringen.

De bibliotheek verbindt professionele en amateurkunst door lezingen, specifieke collecties bij kunstuitingen en door het bieden van gerichte dienstverlening.

Speerpunt cultuureducatie

Cultuureducatie voor jongeren is een speerpunt van de gemeente. BCPA is voor dit onderwerp de uitvoerder van het gemeentelijk beleid. Daartoe biedt BCPA een Cultuurmenu aan met een cultuurcoach. Daarnaast voert BCPA de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) uit in opdracht van de gemeente. Voor zover onze aanbestedingsregels dat toestaan brengen wij ook andere gemeentelijke projecten op het gebied van cultuureducatie bij voorkeur bij BCPA onder, zoals op dit moment Muziekwijzer. Tenslotte organiseert BCPA buitenschoolse activiteiten en programmering voor volwassenen.

Hoofdstuk 7. Financieel kader

BCPA wordt voor bijna 80% door de gemeente gefinancierd. Daarnaast heeft de organisatie eigen inkomsten uit contributies en projecten. Een deel van de gemeentelijke financiering komt van het Rijk in de vorm van een Spuk of cofinanciering bij projecten, en vanaf 2025 een extra bijdrage (decentralisatie-uitkering) in het gemeentefonds.

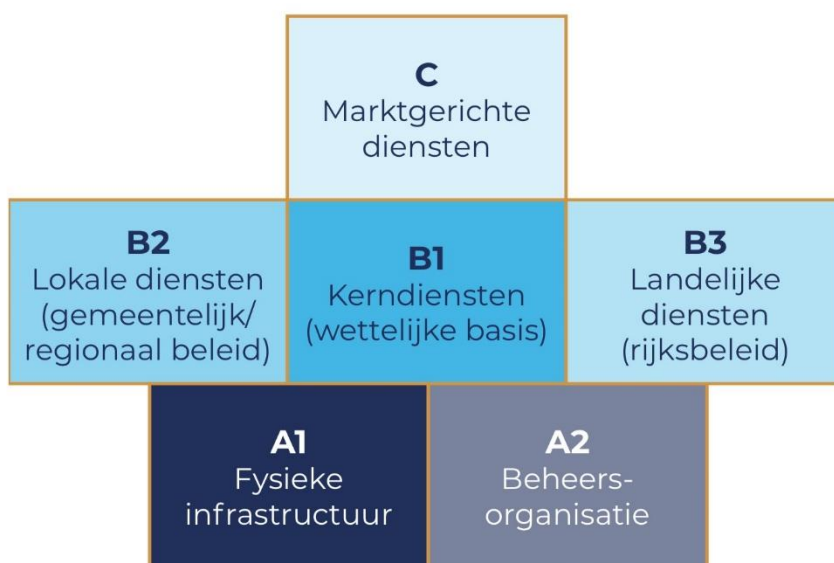
De gemeente wenst het huidige niveau van het bibliotheekwerk - dat ook voldoet aan de wettelijke eisen - vast te houden, inclusief het fijnmazige netwerk van bibliotheekvoorzieningen. Dat betekent dat het huidige financieringsniveau gehandhaafd dient te blijven. Korten op de begroting zal een vermindering van de dienstverlening tot gevolg hebben. Als er binnen het huidige budget alsnog financiële krapte optreedt, blijft de financiering voor de speerpunten zoveel mogelijk intact. BCPA dient dit dan in overleg met de gemeente elders in de programmering of de bezetting op te lossen.

Wel zal de huidige subsidiëring op onderdelen aangepast worden zodat de financiering duidelijker en transparanter wordt. De gemeente stelt hiertoe een aantal spelregels op, die hieronder staan beschreven.

Iglo-model

In het rapport 'De robuuste bibliotheek (Berenschot 2023)' sorteren de auteurs voor op de voorgenomen wijziging van de Wsob. Een belangrijke plek in het rapport neemt de wijze van financiering in. Met alle ontwikkelingen in het bibliotheekwerk en de toegenomen taken van de bibliotheek op steeds meer domeinen is de financiering verworpen tot een ondoorzichtig en nog voor weinig mensen te doorgronden stelsel van regelingen en subsidies.

De auteurs stellen een vereenvoudiging voor volgens het door hen ontworpen Iglo-model. Dit model is samengevat in afbeelding 2:

Afbeelding 2. Iglo-model, bron Berenschot

Voor de financiering van de bieb is het noodzakelijk onderscheid te maken tussen de verschillende taken en kostensoorten van de bieb:

- A1. Fysieke infrastructuur (o.a. gebouw)
- A2. Beheersorganisatie (personeel overhead, automatisering)
- B1. Kerndiensten (wettelijke basis, collecties)
- B2. Lokale diensten (gemeentelijk beleid)
- B3. Landelijke diensten (Rijk)
- C. Marktgerichte diensten

In de toekomstvisie stellen we de volgende systematiek voor:

- A1 en A2: Een basissubsidie voor huisvesting, materiaal (boeken) en overhead (anders kan een bibliotheek niet bestaan).
- B1: Een basissubsidie voor de uitvoering van wettelijke taken. Feitelijk is dat samen met A1 en A2 het basisbudget dat wij nu beschikbaar stellen, aangevuld met de extra financiering van het Rijk (€2,95 per inwoner).
- B2: Een subsidie voor gemeentelijke taken (o.a. CmK, Combinatiefunctionaris, Muziekwijzer, Boekstart, Voorleesexpress). Omdat dit vaak incidenteel geld is, zal het ook jaarlijks wisselen en soms apart beschikt worden.
- B3: Een subsidie voor extra landelijke taken met financiering van het Rijk. Het IDO is daar een voorbeeld van. Dit wordt apart beschikt voor zolang de taak duurt.

Voor Altena betekent dit dat de infrastructuur (huisvesting, ict, etc.) en overhead (staf, ondersteuning, management) vanuit de basissubsidie gefinancierd worden. Ook de uitvoering van de wettelijke taken - zoals omschreven in hoofdstuk 6 - valt onder de basissubsidie. De basissubsidie is een vast bedrag en wordt niet meer op basis van het aantal inwoners berekend. Daarvoor in de plaats komt een jaarlijkse door het college vast te stellen indexering, zie hieronder.

De huidige subsidieregeling openbaar bibliotheekwerk Altena 2022 wordt aangepast op basis van de nieuwe Wsob en de visie. De aanpassing vindt plaats nadat de nieuwe Wsob is vastgesteld, waarschijnlijk tweede helft 2025.

Aanbesteding

Hierbij zij uitdrukkelijk opgemerkt dat nader in kaart moet worden gebracht welke werkzaamheden geacht worden te behoren tot de wettelijke taken van de bibliotheek, waarvoor zij subsidie kan verkrijgen. Voor de niet-wettelijke (gemeentelijke en rijks-)taken geldt dat voor alle daaronder vallende werkzaamheden beoordeeld zal moeten worden of deze bij de bibliotheek kunnen worden belegd met behulp van een subsidie of dat het een aanbestedingsplichtige opdracht betreft of een onder mededinging te verstrekken subsidie gezien mogelijke interesse van andere instellingen of ondernemingen.

Cofinanciering

Op dit moment vallen ook taken en activiteiten onder de basissubsidie die niet alleen met gemeentelijk geld maar ook met rijksmiddelen als cofinanciering worden bekostigd. Feitelijk horen deze rijksmiddelen geen onderdeel te vormen van de basissubsidie omdat zij niet voor een langere periode gegarandeerd zijn. Het betreft op dit moment de regelingen Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) en Brede Regeling Combinatiefunctionarissen (waaruit de cultuurcoach betaald wordt).

Vanwege dit risico vormen vanaf 2026 taken en activiteiten waarvoor de gemeente cofinanciering van derden ontvangt geen onderdeel meer van de basissubsidie. Ze vallen conform het Iglomodel onder gemeentelijke opdrachten (B2). Wel zal de gemeente de eigen bijdrage beschikbaar houden voor deze taken en activiteiten als de cofinanciering wegvalt. Mocht er geen andere cofinanciering voorhanden zijn, betekent dit dat deze taken en activiteiten waarschijnlijk in afgeslankte vorm worden voortgezet of anderszins voor hetzelfde doel worden aangewend. In voorkomende gevallen vindt overleg met de gemeente plaats.

Hetzelfde geldt voor de middelen uit de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). Deze middelen stelt het Rijk ter beschikking aan iedere gemeente, op basis van het aantal inwoners. In West-Brabant is de afspraak gemaakt om deze middelen via een penvoerder (gemeente Breda) rechtstreeks naar de partners (BCPA en ROC da Vinci College) over te maken, zonder tussenkomst van de gemeenten. Het betreft echter wel gemeentelijk geld. Als deze middelen in de toekomst alsnog via de gemeente aan BCPA worden verstrekt, vormen zij onderdeel van de lokale diensten (B2).

Eigen fondswerving

BCPA is succesvol in het zelf verwerven van middelen om een deel van het eigen programma uit te voeren. In de meeste gevallen worden deze middelen ingezet om doelen te realiseren die ook binnen het gemeentelijk beleid vallen. Denk aan de Bibliotheek op School waarvoor iedere school een bedrag per leerling betaalt, naast de gemeentelijke bijdrage uit de basissubsidie.

Wij stellen het zeer op prijs dat BCPA ook andere bronnen aanboort om de eigen doelen en daarmee ook deels gemeentelijke doelen te realiseren. Zowel gemeente als BCPA vinden dat dit hoort bij een professionele organisatie die verantwoording neemt voor zijn eigen rol, positie en beleid.

Dit betekent ook dat de gemeente deze verantwoordelijkheid niet automatisch overneemt, mocht de externe financiering (deels) wegvallen, ook al betreft het maatschappelijke doelen die belangrijk zijn voor de gemeente. Het bedrag dat de gemeente beschikbaar stelt voor deze doelen - vanuit de basissubsidie of specifieke subsidies - is limitatief en wordt in principe niet verhoogd als de andere financieringsbronnen (deels) wegvallen. Tenzij gemeente en BCPA vooraf afspreken bij een aanvraag dat de gemeente zal bijspringen als de externe financiering eindigt. BCPA is zodoende zelf verantwoordelijk voor een zorgvuldige uitvoering, voortzetting en eventueel afronding van activiteiten waarvoor het zelf middelen verwerft.

Huisvesting

De meeste servicepunten en vestigingen zijn in gemeentelijk vastgoed gehuisvest. Voor de drie vestigingen (Woudrichem, Werkendam, Aalburg) betaalt BCPA huur en servicekosten. Voor bijna alle servicepunten worden alleen de servicekosten in rekening gebracht.

Voor sommige locaties brengt de gemeente niet de marktconforme huur in rekening. In dat geval is sprake van een bijdrage in natura aan BCPA. De gemeente derft immers inkomsten die het anders had ontvangen. Op dit moment is het strategisch vastgoedbeleid nog in ontwikkeling. Indien daarin besloten wordt om aan BCPA de volledige huur in rekening te brengen, zal de gemeente de waarde van de bijdrage die voorheen in natura werd verstrekt dan als basissubsidie uitkeren. De subsidie wordt dan vermeerderd met het bedrag van de hogere huur. Dit geldt ook als de gemeente BCPA verplicht te verhuizen naar een andere locatie met hogere huurlasten, mits het aantal m² gelijk blijft.

Omdat de gemeente op deze manier bijna volledig garant staat voor de huurlasten waar het gemeentelijk vastgoed betreft, gaat de keuze voor een nieuwe of ander locatie altijd in overleg en met toestemming van de gemeente.

De jaarlijkse indexering van de huur en servicekosten staat buiten deze regeling. In de regel kan BCPA de huurindexering min of meer opvangen met de jaarlijkse indexering van de basissubsidie, zie onder.

Indexering

In hoofdstuk 4. Visie gemeente Altena is aangegeven dat Altena jaarlijks een door het college vast te stellen indexering op de vaste basissubsidie wenst toe te passen conform de afspraken die bij de Kadernota 2025 met de gemeenteraad zijn gemaakt. Zonder indexering zullen de steeds hogere kosten voor onder andere huur, energie, personeel en materiaal ten kosten gaan van de dienstverlening van BCPA. Als belangrijke uitvoerder ten behoeve van maatschappelijke doelen van de gemeente achten wij dit een ongewenste ontwikkeling.

Het college bepaalt jaarlijks organisatiebreed de hoogte van de indexering, conform de afspraken die bij de Kadernota 2025 met de gemeenteraad zijn gemaakt. Het is niet uitgesloten dat de hoogte van de indexering op basis van deze afspraken in sommige jaren op nul uitkomt.

Hoofdstuk 8. Verhouding gemeente en bibliotheek

Maatschappelijke waarde bibliotheekwerk

De legitimiteit van de openbare bibliotheek wordt gevormd door de maatschappelijke waarde die aan de diensten en producten van de openbare bibliotheek wordt gehecht, de maatschappelijke vraag naar deze diensten én de verantwoordelijkheid die gemeente zich hierbij aanmeet. Gemeenten doen dat met beleid dat onder verschillende noemers in programma's wordt ingericht. In deze programma's benoemt de gemeente haar beleidsdoelstellingen en beleidsresultaten die zij verwacht te behalen in een bepaalde periode met behulp van bepaalde instrumenten.

Bibliotheek en gemeente moeten met elkaar vaststellen:

- wat gemeenten willen bereiken voor hun burgers;
- welk aanbod de bibliotheek – soms in samenwerking met anderen - op dat punt kan bieden;
- wat de opbrengsten van dat aanbod (voor de gemeente en hun burgers) zijn;
- wat dat gaat kosten.

De relatie tussen bibliotheek en gemeente

De gemeenten hebben de zorg voor het opdrachtgeverschap aan de openbare bibliotheken. Het is de gemeente die de maatschappelijke opgave stelt en die van daaruit vragen en opdrachten uitzet naar maatschappelijke instellingen of private ondernemers. Het gemeentelijke domein is dat van de wat-vraag: wat heeft de burger in onze gemeente nodig op gebieden als wonen, werken, weten en welzijn en wat kunnen of moeten we daar als lokale overheid voor inzetten? Als het gaat om maatschappelijke vraagstukken dan kiezen de meeste gemeenten voor een subsidieregeling die maatschappelijke organisaties 'uitnodigt' om activiteiten of initiatieven te ontwikkelen die kunnen beantwoorden aan deze vraagstukken.

De maatschappelijke instellingen zoals openbare bibliotheken hebben vanuit hun eigen verantwoordelijkheid als organisatie maar ook als opdrachtnemer dan wel uitvoerder te maken met de hoe-vraag: hoe gaan we om met de gesignaleerde maatschappelijke vraag, hoe krijgt onze dienstverlening vorm en hoe richten we onze bedrijfsvoering daarop in?

Rolverdeling

Subsidieaanvrager (bibliotheek)

- doet voorstel dienstenpakket
- bepaalt wijze van uitvoering
- voert uit, monitort en rapporteert

Subsidiegever (gemeente)

- bepaalt beleid en budget
- maakt keuze in aanbod
- evalueert en stelt bij

Bijlage 1. Normenkader bibliotheekwerk

Samenvatting normenkader

Inhoudelijke norm	Aanwezigheidsnorm	Bekostigingsnorm	Professioneel bemenste openingstijdennorm
• Invulling aan de 5 kerntaken uit de Wsob • Invulling aan de taak om als netwerk het onderwijs te ondersteunen (artikel 8f). • Invulling aan de fysieke verblijfsplaats op basis van waarden als veilige, laagdrempelige, publiek toegankelijk	• <i>Gemeente < 5.000 inwoners:</i> lokaal maatwerk • <i>Gemeente tot 30.000 inwoners:</i> 1 vestiging per max 13.000 inwoners • <i>Gemeente 30.000-90.000 inwoners:</i> 1 vestiging per max 17.000 inwoners • <i>Gemeente > 90.000 inwoners:</i> 1 vestiging per max 28.000 inwoners <i>Deze norm vraagt 180 extra vestigingen (of servicepunten die een vestiging worden)</i>	• <i>Gemeente tot 30.000 inwoners:</i> € 22,- per inwoner • <i>Gemeente 30.000-90.000 inwoners:</i> € 24,- per inwoner • <i>Gemeente > 90.000 inwoners:</i> € 29,- per inwoner Bedragen inclusief de € 3,- rijksgeuld, exclusief huisvesting, exclusief IDO en exclusief dbos <i>De verwachting is dat 75% van de gemeenten niet aan deze norm zal voldoen.</i>	<i>> 30.000 inwoners:</i> • <i>Centrale vestiging:</i> minimaal 60 uur per week professioneel bemenst open. • <i>Gewone vestiging:</i> minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open <i>< 30.000 inwoners:</i> • <i>Gewone vestiging:</i> minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open • <i>(mini)servicepunt:</i> minimaal 8 uur per week professioneel bemenst open

Samenvatting normenkader bibliotheeksector, bron Rijnbrink

De lat in het normenkader ligt hoger dan het wettelijk kader. Vanuit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de belangenorganisatie van de gemeenten, is aangegeven dat de VNG dit kader als streefnormen op wil nemen in een handreiking voor alle gemeenten. Naar verwachting verschijnt deze handreiking nadat de wet in 2026 in werking is getreden. Voorwaarde daarbij was dat de VNG de hoogte van de normen nog zou toetsen bij de achterban. Bij deze toetsing is aangegeven dat voor veel gemeenten de normen niet haalbaar zijn, vooral met het oog op bezuinigingen die gemeenten te wachten staan, zelfs met alle investeringen vanuit de Specifieke Uitkering (Spuk) bibliotheekwerk. Naar verwachting zal de VNG in de handreiking het normenkader opnemen als streefnormen, zonder verplichtende werking. De handreiking is immers een advies, het wettelijk kader is leidend.

Bijlage 2. Locaties bibliotheek Altena per 1 januari 2025 (Almkerk vanaf 2026/2027)

Locaties de Bibliotheek CultuurPuntAltena m.i.v. 2025

Bijlage 3. Specifieke lokale activiteiten Bibliotheek CultuurPuntAltena

Algemeen

De opsomming bij de 5 functies uit de Wsob zijn de activiteiten die BCPA uitvoert. In de blauwe kaders per functie zijn activiteiten vermeld die de bibliotheek, in het kader van de Robuuste bibliotheek, zo gegroepeerd heeft.

In de jaarverslagen van BCPA is er steeds voor gekozen om naast een getalsmatige verantwoording de bezoekers en gebruikers aan het woord te laten.

Per functie heeft BCPA een Infographic gemaakt met het aantal activiteiten per functie en een beschrijving van bijzonderheden.

Daaronder is extra toelichting gegeven op de onderdelen in de blauwe kaders.

Kennis & Informatie:

- Fysieke locatie in 14 van de 21 kernen. Allemaal in MFA's of Brede scholen.
- De Dementheek is in de vestiging Woudrichem en onderdeel van Dementievriendelijke gemeente Altena. BCPA heeft een fysieke collectie voor professionals en mantelzorgers.
- Uitleen van Dementiecoffers en andere materialen voor zorginstellingen.
- Medewerkers zijn opgeleid om dementie te herkennen en de juiste weg te wijzen.
- In samenwerking met de lokale casemanagers dementie heeft BCPA een wekelijks spreekuur in de vestiging in Woudrichem uitgevoerd.
- Werk- en studieplekken met Wifi, laptops en printfaciliteiten op 6 locaties.
- Zeer complete streekcollectie met oude en nieuwe uitgaven.
- Nieuwsbrieven voor leden, Bibliotheek op school en cultuureducatie.

Ontwikkeling & Educatie

- In alle vestigingen kunnen inwoners terecht met vragen over taal en digitale vaardigheden.
- Wekelijkse inloopsprekken van maatschappelijke samenwerkingspartners.
- Op alle locaties is een collectie voor 0-4 jaar aanwezig.
- Er worden trainingen en workshops georganiseerd.
- Leden kunnen gebruik maken van de online bibliotheek trainingen.

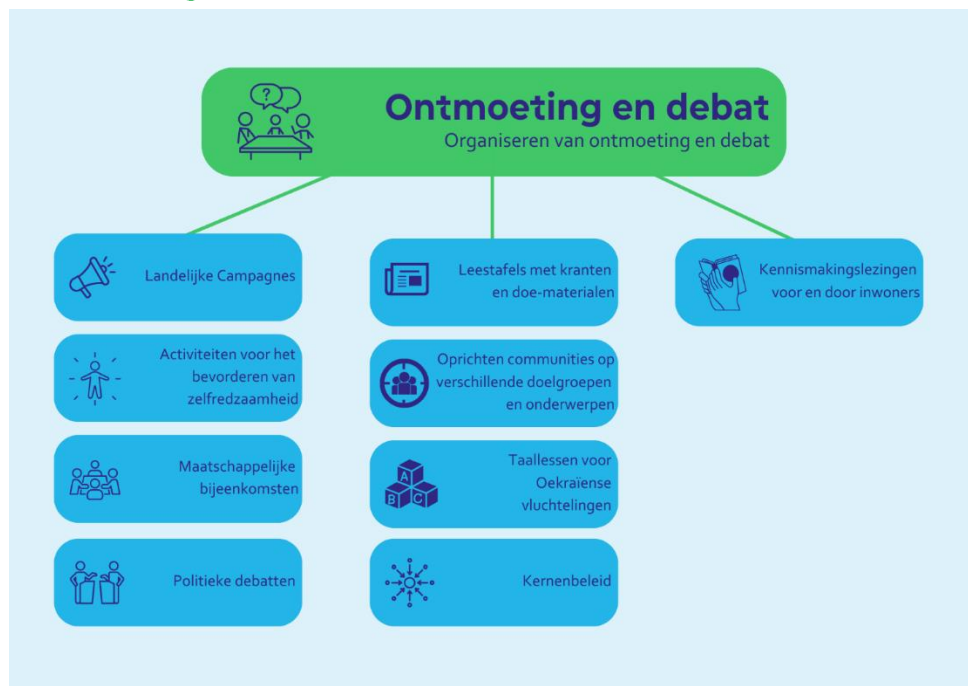
Lezen & Literatuur:

- De activiteiten voor de scholen zoals, Bibliotheek op School, Vroeg- en voorschoolse educatie, Programma Impuls Leesvaardigheid, Training professionals horen bij de functie Ontwikkeling en Educatie.

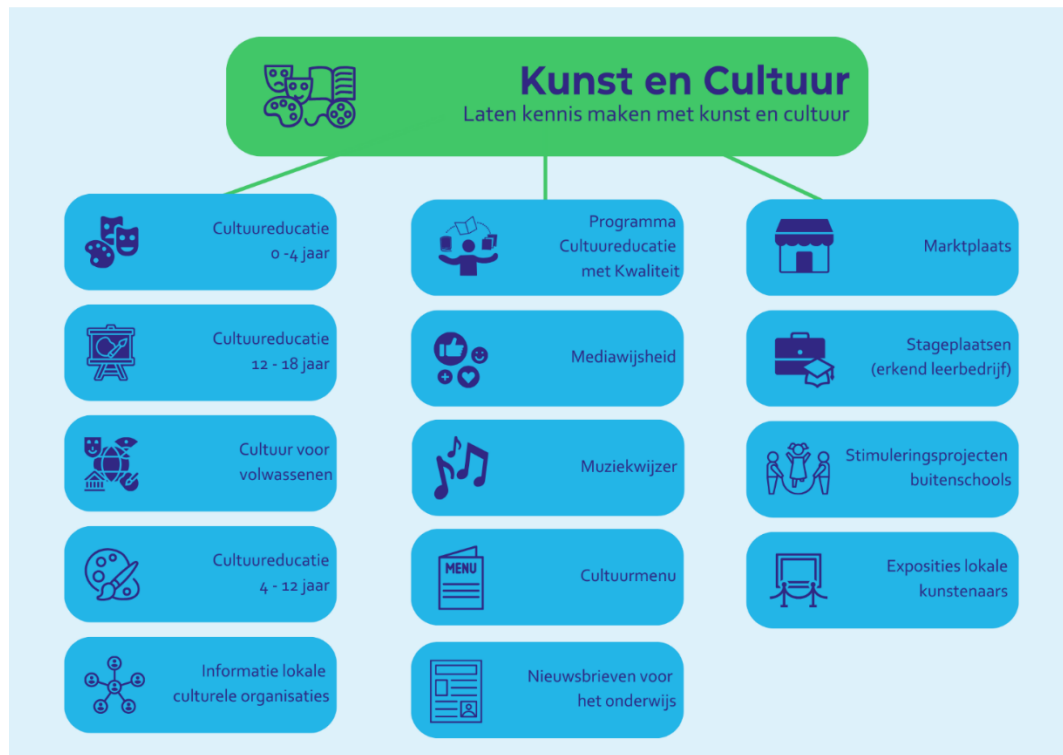
- De functie Lezen en Literatuur omvat voornamelijk de activiteiten in de vestigingen en voor inwoners in het algemeen en buitenschools.

Ontmoeting & Debat

- De maatschappelijke bibliotheek is een ontmoetingsplek voor alle inwoners. Je hoeft geen lid te zijn.
- Tijdens openingstijden is iedereen welkom.
- Activiteiten worden met lokale maatschappelijke organisaties georganiseerd. De programmering wordt afgestemd op de doelstellingen uit het MeerjarenBeleidsPlan van de bibliotheek zoals die overgenomen zijn uit het Bestuursakkoord.

Kunst & Cultuur

- Bij het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) ondersteunt BCPA het primair onderwijs in de uitvoering van hun cultuur curriculum.
- Cultuurmenu is een tweejarig programma dat in samenwerking met de scholen ontwikkeld wordt en waar scholen aan deel kunnen nemen.
- Bij overige onderdelen vervult BCPA een ontwikkelende-, makelaars-, dan wel intermediair rol. Deze vinden zowel binnen het onderwijs als buitenschools plaats.

Bijlage 4. Locaties de Bibliotheek op school, schooljaar 2024-2025

Locaties de Bibliotheek op school 2024-2025

